

Musik i Uppland 30 oktober 2025

Eldfågeln

Uppsala Kammarorkester
Jascha von der Goltz, dirigent

**MU
SIK**
I UPPLAND

Program

Ludwig van Beethoven
1770-1827

Symfoni nr 6 i F-dur op. 68 "Pastoralsymfonin" 1808
Erwachen heiterer Empfindungen bei der Ankunft auf dem Lande: Allegro ma non troppo

Szene am Bach: Andante molto mosso

Lustiges Zusammensein der Landleute: Allegro

Gewitter. Sturm: Allegro

Hirtengesang. Frohe und dankbare Gefühle nach dem Sturm: Allegretto

PAUS

Tebogo Monnakgotla
f. 1972

The Robin (Rödhaken) 2023

Igor Stravinsky
1882-1971

L'Oiseau de feu (Eldfågeln) 1910

Suite pour orchestre 1919

Introduction

L'oiseau de feu et sa danse

Variation de l'oiseau de feu

Ronde des princesses: Khorovode

Danse infernale du roi Kastscheï

Berceuse

Final

Konserten beräknas pågå till ca 21.00

Jascha von der Goltz, dirigent

Den unge tyske dirigenten Jascha von der Goltz fick internationell uppmärksamhet 2021 som förstapristagare av den åttonde internationella Panula-dirigeringsstävling i Vaasa, Finland. Jascha föddes i en musikalisk familj och studerade bl a cello, slagverk och piano. Han började sina dirigentstudier i Freiburg innan han tog sin master i Schlaeflis dirigentklass vid universitet i Zürich. Han har även haft ett årslångt utbytesprogram vid Norges Musikhögskola. I Norge utforskade han sina norska rötter och närde sin passion för nordisk klassisk musik.

Sedan 2024 har von der Goltz varit assisterande dirigent för Spanska nationalorkestern och arbetat nära chefsdirigenten David Afkham. Han har även ett starkt samarbete med Düsseldorfs symfoniorkester och dess chefsdirigent Adam Fischer. Förutom att gästa Uppsala Kammarorkester för första gången gör han denna säsong första gästspel hos bl a Vienna Tonkünstler Orchestra, Stuttgart Philharmonic, George Enescu Philharmonic och återbesök hos Oulu Sinfonia, Braunschweig State Orchestra, Kymi Sinfonietta och Kyiv Symphony Orchestra m.fl.

Uppsala Kammarorkester

Violin 1

Jakub Nowak *konsertermästare*
Bartosz Cajler
Tomas Ebrelius
Katarina Edvardsson
Conny Lindgren
Dag Alin
Anders Lagerqvist
Liselott Wangendahl

Violin 2

Fredrik Syberg
Alva Press
Anna Kroeker
Staffan Olsson
Gabriele Freese
Catharina Ericsson
Anders Åkered

Viola

Jonna Inge
Sofia Hansen
Caroline Waldemarsson
Linda Swedrup
Sigrid Kroeker

Violoncell

Per Hansen
Filip Graden
Maria Böhm
Gunnar Jönsson
Kontrabas
Sigrid Granit
Johan Strindberg
Eric Francett

Flöjt

Hanna Gustafsson
Kristina Eriksson Möller
Kristina Åläker

Oboe

Maria Bolton
Jenny Hülphers

Klarinett

Lena Jonhäll
Jan-Erik Alm

Fagott

Peter Bolton
Sabina Aran

Horn

Fredrik Dickfelt
Jonas Lindström
Dennis Vasiliev
Laura Oliveira

Trumpet

Alexander Lindh
Paul Hägglöf

Trombon

Birgitta Lagerstedt
Nils Carlsson
Nicholas Eastop

Pukor

Christer Ferngren

Slagverk

Joakim Anterot
Martin Larsson Nöjd
Jörgen Stenberg

Piano/Celesta

Mårten Landström

Harpa

Johanna Ander Ljung

Beethoven, Monnagotla och Stravinsky

Naturstämningar i toner

Fjäderfån av varierande karaktär kommer att dyka upp under kvällens konsert. Ludwig van Beethoven var en stor naturvän, och hade inte långt till lantliga miljöer utanför Wien att ströva i. År 1808 kände han ett extra stort behov av naturens avskildhet, då han plågades av en rad personliga, konstnärliga och affärsmässiga problem. Efter att Eroica-symfonin blev klar hade han skissat så smått på en *Sinfonia pastorale* och sommaren 1808 fullbordades *Symfoni nr 6, Pastoralsymfonin*, i hans älskade Heiligenstadt utanför stadsgränsen.

En "natursymfoni" var ingen fullständig nyhet vid tiden, men så kallad tonmålning eller programmusik hade samtidigt inte något riktigt bra rykte. Beethoven var mycket angelägen om att slippa bli beskylld för att syssla med sådant, och under kompositionsarbetet försåg han skisser och manuskript med kommentarer i ämnet. "Lyssnaren måste tillåtas ha sina egna upplevelser" eller "mer av ett uttryck för känslor än en tonmålning" är ett par exempel.

Symfonin skiljer sig från alla tonsättarens övriga symfonier genom sina fem satser, dessutom försedda med beskrivande titlar:

1. *Glada känslors uppvaknande vid ankomsten till landet.*
2. *Scen vid bäcken.*
3. *Lantfolkets muntra samvaro.*
4. *Åskväder, storm.*
5. *Herdessång, gladlynt, med tack till gudomen efter stormen.*

Nog leder dessa beteckningar tankarna i tydliga riktningar, men för Beethoven var det alltså centralt att hans musik uppfattades som känslor och stämningar gestaltade i toner, inte som klingande bilder.

För senare tiders "programmusiker" som Berlioz, Liszt eller Wagner, kom Pastoral-symfonin hur som helst att få mycket stor betydelse. Wagner uttryckte det så här: *Idag ska du vara med mig i Paradiset - vem har inte hört dessa Frälsarens ord då man lyssnat till Pastoralsymfonin?* Berlioz kommentarer var så euforiska att man undrar vad han hade satt i sig innan nedtecknandet.

Uruppförandet under ledning av Beethoven själv ägde rum vid den berömda konserten i Theater an der Wien i december 1808, där även den femte symfonin, fjärde pianokonserten och *Körfantasien* framfördes för första gången. En historisk milstolpe, men tänk er fyra timmar "nutida musik" i en utkyld teater!

Nå, hur var det med fåglarna då? I *Scen vid bäcken* gestaltas näktergalen av flöjten, vakteln av oboen och göken av klarinetten.

Lilla rödhaken sjunger ut

Tebogo Monnagotla är född och uppvuxen i Uppsala och började sin musikerbana som cellist. Hon är en av Sveriges mest hyllade tonsättare och har komponerat såväl orkester- och kammarmusik som opera och

annan vokalmusik. Tebogo tillhör gruppen Inversion, tre kvinnliga tonsättare och tre dito dirigenter som verkar för att föra ut samtida musik till en bredare publik. Hos Sveriges Radio har hon varit P2-tonsättare, hon har skrivit för en rad betydande symfoniorkestrar och var 2023 knuten till Boston Symphonys sommarfestival i Tanglewood.

Inspirationen har ofta hämtats från djur, natur och miljö, exempelvis i saxofonkonserterna *Gaea* eller violinkonserten *Globe Skimmer Surfing the Somali Jet* (för Johan Dalene) om segeltrollsländornas vedermödror i Indiska oceanen då ytvattnet värms upp.

Här i *The Robin* är klimatdramatiken väl inte lika närvarande, att rödhaken med sina karaktäristiska bröstfjädrar får sjunga ut är inspirerat av Selma Lagerlöfs novellsamling *Kristuslegender* från 1904.

Där dyker sagan *Fågel Rödbrost* upp om den lilla modiga varelsen, ännu helt grå i fjäderdräkten, som trotsar sin rädsla inför Jesu kors på Golgata och lindrar frälsarens lidande något genom att rycka en tagg ur törnekronan, så att blod rinner på fågelns bröst. Därmed har artens röda prakt förtjänats. Tebogos morfar brukade läsa sagan för henne, och hon älskade den.

Stycket komponerades under tiden som tonsättare i residens på Wermland Opera 2023-24, då säsongprogrammets tema var frihet och operachefen berättade att många av verken som skulle framföras hade fågeltema.

Tonsättaren gillar egentligen inte fåglar så mycket efter att ha blivit skrämmd av Hitchcoks *Fåglarna* som liten, men en liten rödhake skulle väl gå bra.

En framgångsrik Eldfågel

När impressarion och balettchefen Sergej Djagilev 1909 grundade Ryska baletten i Paris revolutionerades inte bara danskonsten, utan där och då öppnades även ett viktigt kapitel i musikhistorien. Efter deras första säsong önskade Djagilev ett nytt verk att sätta tänderna i, baserat på den ryska folksagan om den obehagliga despoten Kasjtje och den eldiga fågeln som blir hans fall. Han hade föreställt sig Nikolaj Rimskij-Korsakov som lämplig tonsättare, men nu hade denne avlidit.

Han valde då en av den gamla mästarens elever, den begåvade Anatolij Ljadov. En underbar kompositör, men inte så snabb. Djagilev visste det, och frågade när deadline för beställningen närmade sig hur arbetet fortskred. "Bara fint, jag har till och med köpt lite notpapper", blev svaret.

Balettchefen förstod att han måste vända sig någon annanstans. Nu kom det stora och rätt vågade snilledraget. Igor Stravinsky var en annan och betydligt yngre Rimskij-elev, som bland annat haft framgång med sitt lilla orkesterverk *Fyrverkerier*. Uppdraget att ge *Eldfågeln* dess musikaliska dräkt gick till honom, och musikvärlden skulle

snart inte vara sig lik. Stravinsky insåg vilken chans han fått, lade för stunden undan sin opera *Näktergalen* och började genast komponera för den mer eldfångda fågeln.

Uruppförandet 1910 blev en strålande succé. Produktionen var stjärnspäckad, koreograf Michel Fokine, kostymer Léon Bakst och dekor av Aleksandr Golovin. En annan legend skulle ha dansat Eldfågeln, men Anna Pavlova kände sig inte bekväm med Stravinskys intrikata rytmik och vägrade. Hon fick ersättas av Tamara Karsavina.

Fokine gestaltade själv prins Ivan, balettens hjälte som på väg till sin fars hemland träffar på den färgrika Eldfågeln i en förtrollad trädgård. Han fångar den, men friger den i utbyte mot en gyllene fjäder. I trädgården finns också tretton prinsessor som tagits tillfånga av Kasjtje, och Ivan förälskar sig i en av dem. I gryningen försvinner de hypnotiserade prinsessorerna in i despotens slott.

Ivan grips av hans män och hotas att förvandlas till sten. Han höjer då fjädern, varvid Eldfågeln dyker upp och tvingar slottsherren och hans undersåtar till en helvetesdans tills de är helt utmattade.

Eldfågeln sjunger en vaggvisa så att Kasjtje somnar, ett magiskt ägg som gjort honom odödlig krossas, han dör och slottet försvinner.

Stravinsky sammanställde hela tre sviter ur baletten, först en som behöll det enorma orkesteruppbådet. Nummer två från 1919 är den i särklass mest spelade, nog inte minst för att den nöjer sig med mer normala resurser, till exempel en harpa i stället för tre. Sviten tillkom i Schweiz på beställning av dirigenten Ernest Ansermet. Efter inledningen då Ivan äntrar trädgården hör vi först Eldfågeln i sin dans, sedan prinsessorerna i den ryska cirkeldansen khorovod. Därpå den infernaliska dansen för Kasjtje och hans anhang, följt av vaggvisan. Till sist den triumferande finalen, då alla fångar är fria. Eldfågeln sjunger i fjärran, och Ivan kramar sin prinsessas hand.

/Gunnar Lanzky-Otto

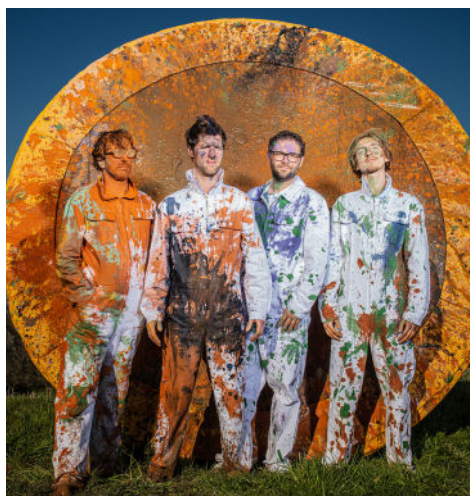
Sven Tropp och Elly Holmberg vid den svenska urpremiären på Stockholmsoperan 1927.

Konsertkarusellen – Musik i Upplands turnéserie i länet

Oavsett var du bor i Uppsala län, ska du ha möjlighet att lyssna på levande musik av hög kvalitet. Det är tanken med Konsertkarusellen, ett turnéprogram som arrangeras i samarbete med kommunerna i länet.

Det som framför allt får karusellen att snurra, är de lokala föreningarnas ideella arbete. Med stor entusiasm för musik, sin egen förening och bygd får de allt det praktiska runtomkring att fungera.

I november kommer ett unikt gästspel att snurra runt i länet. Den österrikiska kvartetten J.D. Hive, är en grupp som vill sammanföra jazz och klassisk musik. Initiativtagare till gruppen är den fantastiska violinisten Johannes Dickbauer. Så här vill han beskriva J.D. Hives musik och vad publiken i Uppland kan förvänta sig:

Jag vill beskriva det som att vi skapar små sagor som tar lyssnaren med på en resa. I och med min musikbakgrund ser jag det som att musiken vi spelar, i struktur och komposition, har starka influenser från kammarmusiken. En sorts kammarmusikjazz med plats för improvisation, så att säga. Musiken är också väldigt groove-baserad.

Jag vill att publiken ska dyka in i en känsla! Vilken känsla är inte upp till mig att svara på. Vi vill plocka upp publiken vart de än befinner sig och ta dem till en ny plats. De bästa konserterna är alltid när det sker ett utbyte i energi mellan publik och musiker. Vi ser fram emot att träffa alla därute!

J.D. Hive: Johannes Dickbauer *violin*, Sebastian Schneider *piano*, Raphael Preuschl *bas*, András Des *slagverk*

Konsertkarusellen – Turné i Uppsala län

Söndag 9 november 18.00, Västerlövsta Kyrka, Heby

Måndag 10 november 18.00, Kulturhuset Möbeln, Tierp

Tisdag 11 november 19.00, Fridegårdsteatern, Bålsta

Onsdag 12 november 18.30, CIK, Knivsta

Torsdag 13 november 19.00, Ordenshuset, Skutskär

Fredag 14 november 19.00, Tingshuset Enköping

Lördag 15 november 15.00, Sävja Kulturhus

Söndag 16 november 17.00, Österbybruks herrgård

Musik i Upplands kommande konserter

9 - 16 oktober, Konsertkarusellen, turné i länet

J.D. Hive

Samtida jazz möter klassiska influenser när den österrikiska kvartetten turnéerar i länet.

Se turnéplan på föregående sida.

Arr. i samarbete med kommunerna i länet och lokala föreningar

Mer info och biljettpriser: www.musikiuppland.se

Söndag 23 november 16.00, Sal B UKK

Poste Restante – Kungsbacka Piano Trio c/o Musik i Uppland

Samarbeten – gäster Elin Rombo, sopran, Anders Kjellberg Nilsson, violon

Sånger av Clara Schumann och Fanny Mendelssohn, pianotrio av Felix Mendelssohn och pianokvartett av Robert Schumann.

Torsdag 27 november 19.00, Stora salen, UKK

Dramatisk cellokonsert

Uppsala Kammarorkester, Mei-Ann Chen, dirigent, Christian Poltéra, cello

Matthew Peterson: Vagabond, Bohuslav Martinů: Cellokonsert nr 1

Johannes Brahms: Symfoni nr 2

Lördag 29 november 16.00 Restaurangen, UKK

Carte Blanche

Trio X och hemliga gäster. *Fri entré*

Arrangeras tillsammans med Uppsala Konsert & Kongress och Musikens Hus Vänner.

Se alla våra kommande konserter här!
Musik i Upplands kalendarium

Följ oss på Sociala medier:

Musik i Uppland samarbetar med Vi-skogen

Utöver en blomma, som tack till våra artisters medverkan planterar

Musik i Uppland träd i Vi-skogen som en gåva till vår gemensamma jord.

Länsmusikchef: Gabriel Lindborg 018-17 19 33, gabriel.lindborg@musikiuppland.se

Orkesterchef: Mona Gunnarsson 018-17 19 36, mona.gunnarsson@musikiuppland.se

Kommunikations- och marknadsansvarig:

Veronika Savolainen 018-17 19 34, veronika.savolainen@musikiuppland.se

Musik i Uppland, Box 3106, 750 03 Uppsala, tel. 018-17 19 20, info@musikiuppland.se

Stiftelsen Musik i Uppland är en regional musikorganisation i Uppsala med Region Uppsala som huvudman. Vår verksamhetsidé är att ge invånare i Uppsala län musikupplevelser med levande musik av högsta kvalitet. Det gör vi med anställda musiker och ett stort antal frilansande grupper och musiker. www.musikiuppland.se

**MU
SIK**
I UPPLAND